

Транспорт. Зовнішні економічні зв'язки України Структура комплексу, принципи розміщення

Транспортний комплекс забезпечує виробничі й невиробничі потреби господарства і населення в усіх видах перевезень. В Україні розвинені всі види транспорту:

Транспорт України

- наземний (залізничний, автомобільний)
- водний (морський, річковий);
- повітряний (авіаційний);
- електронний;
- трубопровідний

Транспортна мережа — загальна мережа доріг, об'єднання усіх видів транспорту.

За функціями транспорт поділяється на вантажний та пасажирський. Форми територіальної організації транспорту: залізничні вузли, станції, автостанції, морські та річкові порти, аеропорти.

Завдання транспорту — задовольняти потреби населення в перевезенні сировини й готової продукції до місця споживання або збуту.

Вантажообіг — кількість перевезених вантажів на довжину їх перевезення (т/км).

Пасажирообіг — кількість перевезених пасажирів на довжину перевезення (пас/км).

Провідну роль у вантажообігу відіграє трубопровідний транспорт, друге місце посідає залізничний.

Географія залізничного транспорту

Основні залізниці України: Київ — Полтава — Харків, Київ — Одеса, Київ — Львів — Чоп, Дебальцеве — Синельникове — Дніпропетровськ — Кривий Ріг, Харків — Кременчук — Одеса. Міждержавні залізничні магістралі: Москва — Бахмач — Київ — Козятин — Здолбунів — Львів — Чоп — на Угорщину, Київ — Москва, Київ — Львів — Чоп, Київ — Ковель — Хелм, Маріуполь — Донецьк — Харків — Курськ — Москва, Одеса — Львів — Перемишль. Найважливіші залізничні вузли: Київ, Харків, Дніпропетровськ, Одеса, Запоріжжя, Львів, Ковель, Чоп, Лозова, Дебальцеве, Ясинувата, Волноваха, Жмеринка та ін.

Залізничний транспорт України займає четверте місце у світі за вантажообігом.

Географія автомобільного транспорту

Головне завдання автомобільного транспорту — доставляти термінові й малогабаритні вантажі на невеликі й середні відстані безпосередньо до споживача (до залізниці, аеропорту, річкового, морського порту тощо). Автошляхами перевозять будматеріали, місцеві й сільськогосподарські вантажі, продукцію легкої та харчової промисловостей. Швидкопсувні вантажі (фрукти, овочі) доставляють до споживача спеціалізованим автотранспортом (рефрижераторами).

Довжина автомобільних шляхів загального користування в Україні — 169,5 тис. км.

Найважливіші автомагістралі України: Київ — Москва, Київ — Брест, Київ — Полтава — Харків — Ростов-на-Дону, Одеса — Київ — Санкт-Петербург, Москва — Харків — Запоріжжя — Сімферополь, Київ — Житомир — Рівне — Львів — Ужгород, Київ — Дніпропетровськ —

Донецьк та ін. Найбільші автотранспортні вузли: Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Одеса, Львів.

Географія повітряного транспорту

Повітряний транспорт є найшвидшим, але й найдорожчим видом транспорту. Головне його завдання — це перевезення пасажирів і термінових цінних вантажів. Найбільші аеропорти України: Київ (два аеропорти — Бориспіль і Жуляни), Одеса, Сімферополь, Харків, Львів, Донецьк, Дніпропетровськ. Перевезення пасажирів залежить від сезонів. Один із основних видів перевезень — пошта.

Близько 60 % перевезень припадає міжнародні рейси. Літаки українських авіакомпаній літають у майже 30 країн світу (США, Канаду, Великобританію, Францію, Німеччину, Китай, Японію, Індію та ін.). У перспективі роль авіатранспорту буде зростати.

Географія трубопровідного транспорту

Трубопровідний транспорт за вантажообігом перевершив залізничний, тому що будівництво трубопроводів у 3–5 разів дешевше, ніж залізниць. Трубопроводами транспортують нафту, газ, нафтопродукти. Загальна довжина трубопроводів — 40,2 тис. км. Основні газопроводи: «Братство» з Долини (Івано-Франківська обл.) до Угорщини й Словаччини, «Союз» — із Росії (Оренбург) до Угорщини, Словаччини та країн Західної Європи, «Прогрес» — із Росії (Сибір) до Угорщини, Словаччини та країн Західної Європи, Уренгой — Помари — Ужгород, Шебелинка — Київ, Шебелинка — Харків, Шатлик (Туркменістан) — Саратов — Шебелинка, Ставрополь (Росія) — Луганськ та ін. Основні нафтопроводи: «Дружба» — з Росії (Поволжя) до Угорщини, Словаччини та країн Західної Європи, Самара — Лисичанськ — Кременчук — Херсон — Одеса, Прилуки — Кременчук, Долина — Дрогобич. Через Україну проходять аміакопровід Тольятті (Росія) — Горлівка — Одеса, етиленопровід Калуш — Тисауйварош (Угорщина) та ін.

Географія морського транспорту

Морський транспорт посідає передостаннє місце за вантажо- і пасажироперевезеннями в Україні. Україна має вихід до Чорного й Азовського морів, які не замерзають. Через протоки Босфор і Дарданелли — до Середземного моря й Атлантики.

В Україні працює 18 морських портів. У Чорноморському басейні (Білгород-Дністровський, Іллічівськ, Одеса, Південний, Миколаїв, Олександрівський, Херсон, Скадовськ, Євпаторія, Ялта, Севастополь, Феодосія), Азовському басейні (Керч, Бердянськ, Маріуполь), Дунайському басейні (Рені, Ізмаїл, Усть-Дунайський). Найбільші морські порти України — Одеса, Іллічівськ, Південний.

Найбільші пароплавства: Чорноморське, Азовське, Українсько-Дунайське.

Через порти Україна вивозить у країни Європи кам'яне вугілля, залізну й марганцеві руди, цукор, зерно, будматеріали; завозить нафту й нафтопродукти, продукцію машинобудування, легкої й харчової промисловостей. Для перевезення вантажів використовують різні спеціалізовані судна: пороми, лісовози, контейнеровози; танкери, рибальські, службові тощо. Працює поромна переправа Іллічівськ — Варна (Болгарія) (з 1978 р.), Іллічівськ — Поті (Грузія), Євпаторія — Стамбул (Туреччина).

Географія річкового транспорту

Протяжність суднохідних річок України — 2,4 тис. км. Основні водні артерії: Дніпро, Десна, Прип'ять, Південний Буг, Дністер, Дунай, Сіверський Донець. Найбільші річкові порти: Київ,

Черкаси, Кременчук, Дніпродзержинськ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Нікополь, Херсон, Миколаїв, Білгород-Дністровський, Рені, Ізмаїл, Кілія та Вилкове. По ріках транспортують вугілля, кокс, залізні й марганцеві руди, метали, продукцію хімічної промисловості й сільського господарства.

Електронний транспорт — мережа ліній електропередачі, призначена для передавання та розподілу електричної енергії від електростанцій до споживача. Розрізняють повітряні, підземні, підводні лінії електропередач.

Переваги і недоліки видів транспорту

Вид транспорту	Переваги	Недоліки
Залізничний	незалежність від погодних умов; низька собівартість перевезень, велика вантажопідйомність	невелика швидкість; великі затрати на будівництво та експлуатацію доріг; зростання цін на перевезення
Автомобільний	висока маневреність, велика швидкість перевезень; застосовується для коротких відстаней	велика собівартість перевезень; залежить від погодних умов; забруднення довкілля; зростання цін на перевезення
Морський і річний	низька собівартість перевезень, природні шляхи	низька швидкість. сезонність праці
Авіаційний	велика швидкість перевезень	залежність від погодних умов; висока собівартість перевезень. забруднення довкілля
Трубопровідний	швидке будівництво, низька собівартість транспортування	підвищена екологічна небезпечність

Зовнішні економічні зв'язки України

Зовнішні економічні зв'язки — взаємообмін із країнами світу продуктами матеріального виробництва, послугами, інформацією на основі міжнародного поділу праці.

Завдання зовнішніх економічних зв'язків:

- сприяння інтегруванню України у всесвітні структури;
- ефективний розвиток економіки, науки, освіти, культури;
- формування єдиного екологічно чистого простору Землі;
- задоволення особистих потреб населення.

Форми зовнішніх економічних зв'язків: зовнішня торгівля, міжнародні кредитно-фінансові відносини, експорт та імпорт капіталу, науково-технічне співробітництво, міжнародний туризм

Головна форма міжнародних економічних зв'язків — зовнішня торгівля. Показники зовнішньої торгівлі на початок 2006 р. порівняно з 2005 р.: експорт — 4857,9 млн. доларів США, імпорт — 5884,2 млн. доларів США. Україна експортує сировину та сільськогосподарські товари, споживачами яких є Росія, Китай, Білорусь, Туреччина та Німеччина. Імпорт складається переважно з нафти, газу, продукції промисловості.

Завдяки вигідному економіко-географічному положенню в Україні добре розвинуті транспортні послуги, у першу чергу — послуги трубопровідного транспорту (60 %), а також морського, залізничного, повітряного.

Найбільші інвестиції в Україну надходять із США, Кіпру, Нідерландів, Німеччини, Великобританії. Основні сфери вкладення: харчова промисловість (20 %), внутрішня торгівля (19 %), машинобудування (9 %), медицина та інші галузі.

Україна бере активну участь у міжнародних космічних програмах. Проблеми та перспективи розвитку комплексу

Проблеми комплексу:

- застаріле обладнання транспортного парку;
- відсутність спеціалізованих видів транспорту;
- необхідність реконструкції шляхів сполучення.

Шляхи вирішення проблем:

- електрифікація залізниць;
- будівництво швидкісних залізниць та автомобілів;
- відновлення й поповнення залізничного парку локомотивами й вагонами, водного транспорту — суднами;
- створення мережі автомобільних доріг із твердим покриттям європейської якості;
- проведення реконструкції портів, судноремонтних заводів.